



PAGĖGIŲ SAVIVALDYBĖS TARYBA

SPRENDIMAS DĖL PAGĖGIŲ SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS 2020 METŲ ATASKAITOS

2022 m. vasario 14 d. Nr. T-31

Pagėgiai

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 35 punktu, Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos stebėsenos (monitoringo) įstatymo 10 straipsniu, Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“, Pagėgių savivaldybės taryba n u s p r e n d ž i a :

1. Pritarti Pagėgių savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2020 metų ataskaitai (pridedama).

2. Sprendimą paskelbti Pagėgių savivaldybės interneto svetainėje www.pagegiai.lt.

Šis sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių ginčų komisijos Klaipėdos apygardos skyriui (H. Manto g. 37, 92236 Klaipėda) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka arba Regionų apygardos administracinio teismo Klaipėdos rūmams (Galinio Pylimo g. 9, 91230 Klaipėda) Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka per 1 (vieną) mėnesį nuo sprendimo paskelbimo ar įteikimo suinteresuotam asmeniui dienos.

Savivaldybės meras

Vaidas Bendaravičius

PRITARTA
Pagėgių savivaldybės tarybos
2022 m. vasario 14 d.
sprendimu Nr. T-31



**PAGĖGIŲ SAVIVALDYBĖS 2020 METŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS
STEBĖSENOS ATASKAITA**

TURINYS

TURINYS	2
ĮVADAS.....	3
1. BENDROJI DALIS.....	4
1.1. DEMOGRAFINĖ SITUACIJA	4
2. 2020 METŲ PAGĖGIŲ SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS	7
3. SPECIALIOJI DALIS.....	11
3.1. RODIKLIŲ ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS PAGAL LIETUVOS SVEIKATOS STRATEGIJOS IŠKELTUS TIKSLUS IR UŽDAVINIUS.....	11
4. SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ	14
4.1. SERGAMUMAS TUBERKULIOZE	14
4.2. SERGAMUMAS II TIPO CUKRINIŲ DIABETU.....	17
4.3. BANDYMŲ ŽUDYTIS SKAIČIUS	20
5. IŠVADOS	22
6. REKOMENDACIJOS	23

IVADAS

Visuomenės sveikatos stebėseną Pagėgių savivaldybėje vykdoma remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“. Pateikiami rodikliai atspindi kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos 2014-2025 m. strategijos (LSS) tikslai ir jų uždaviniai.

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje.

Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos tikslas – pateikti pagrindinius savivaldybės gyventojų sveikatą atspindinčius rodiklius, jų dinamiką ir jų pagrindu pateikti rekomendacijas bei prioritетines kryptis savivaldybės plėtros plano siekiniams, strateginio veiklos plano priemonėms.

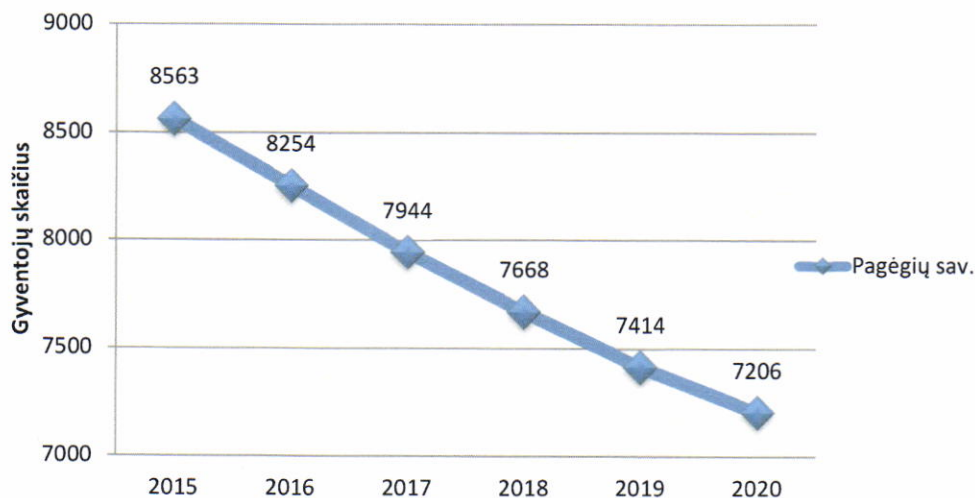
Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:

- Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu;
- Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveikstat.hi.lt.

1. BENDROJI DALIS

1.1. DEMOGRAFINĖ SITUACIJA

Gyventojų skaičius. Vidutinis metinis gyventojų skaičius 2020 m. Pagėgių savivaldybėje buvo 7 206 gyventojai – 208 arba 2,8 proc. mažiau gyventojų nei 2019 m. (7 414). Gyventojų skaičius Pagėgių savivaldybėje kasmet mažėja (1 pav.). 2020 m. vidutinis metinis moterų skaičius buvo 342 didesnis nei vyrų (atitinkamai 3 774 ir 3 432) ir jos sudarė 52,4 proc. visų Pagėgių savivaldybės gyventojų.



1 pav. Pagėgių savivaldybės vidutinis metinis gyventojų skaičius 2015-2020 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos informacinė sistema (<https://sveikstat.hi.lt/>)

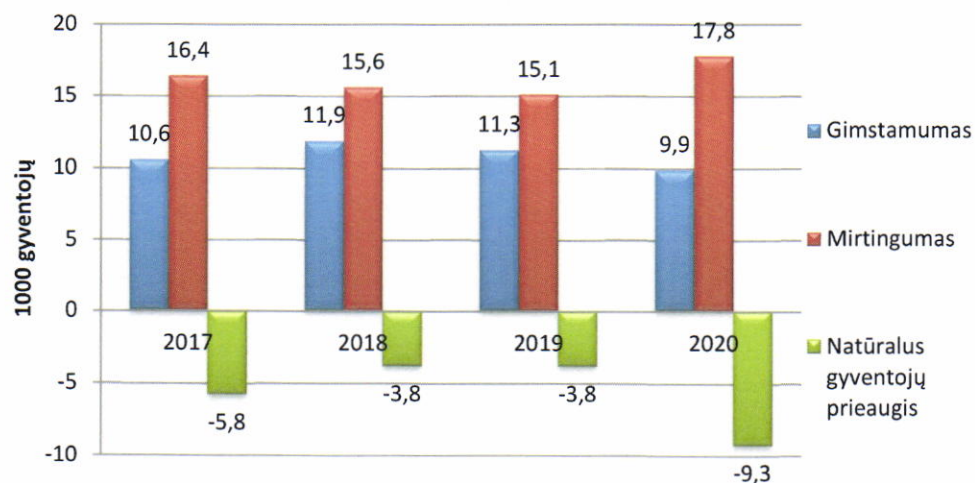
Gyventojų amžius. 2020 m. pradžioje Pagėgių savivaldybėje didžiąją gyventojų dalį sudarė darbingo amžiaus asmenys (4 470 arba 62 proc.), antroje vietoje – pensinio amžiaus asmenys (65 metų amžiaus ir vyresni) (1 440 arba 20 proc.), trečioje – vaikai iki 17 metų amžiaus (1 297 arba 18 proc.). Pagėgių savivaldybės gyventojų amžiaus pasiskirstymas stebimas 2 paveiksle demografiniame medyje (2 pav.).



2 pav. Pagėgių savivaldybės 2020 m. demografinis medis (proc.)

Šaltinis: Visuomenės sveikatos informacinė sistema (<https://sveikstat.hi.lt/>)

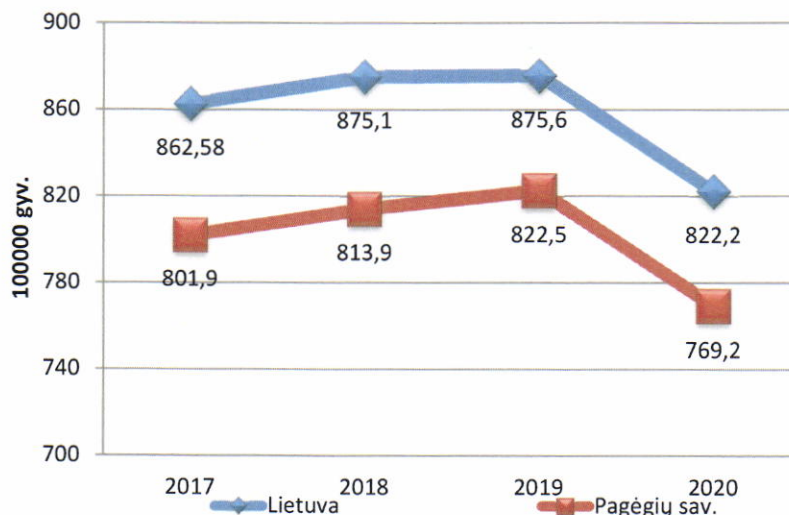
Gimstamumas ir mirtingumas. 2020 m. Pagėgių savivaldybėje natūralus gyventojų prieaugis buvo -7,9 gyventojas. Tai rodo, jog savivaldybėje buvo registruojamas didesnis mirtingumas nei gimstamumas. 2020 m. gimstamumo rodiklis palyginti su 2019 m. sumažėjo 12,4 proc. (arba 13 gyvų gimusių sk.). 2020 m. gyvų gimusių sk. buvo 71, 2019 m. – 84. Mirtingumo rodiklis per atitinkamą laikotarpį padidėjo 15,2 proc., t. y. 2020 m. mirė 16 asmenų daugiau nei 2019 m. (atitinkamai 128 ir 112 mirusių asmenų sk.) (3 pav.).



3 pav. Natūrali Pagėgių savivaldybės gyventojų kaita 2017-2020 m. 1000 gyventojų

Šaltinis: Visuomenės sveikatos informacinė sistema (<https://sveikstat.hi.lt/>)

Sveikata savivaldybėje. Pagėgių savivaldybėje 2020 m. sergančiųjų asmenų skaičius (toliau – Ligotumas) (A00-T98) buvo 5 543 (769,22 atv./100000 gyv.). 2020 m., palyginus su 2019 m. (822,5 atv./100000 gyv.), Ligotumas sumažėjo 9,1 proc. ir šis rodiklis 2020 m. buvo geresnis už Lietuvos vidurkį (822,2/100000 gyv.) (4 pav.).



4 pav. Ligotumas (A00-T98) Lietuvoje ir Pagėgių savivaldybėje 2017-2020 m. 100000 gyv.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos informacinė sistema (<https://sveikstat.hi.lt/>)

Pagrindinės ligos, kuriomis sirgo gyventojai. Pagėgių savivaldybėje 2020 m. dažniausiai diagnozuotos buvo *kraujotakos sistemos ligos (I00-I99)*. 2020 m. kraujotakos sistemos ligomis sirgo 2 353 asmenys. Sergamumas kraujotakos sistemos ligomis 2020 m. (3265,3 atv./10000 gyv.) palyginti su 2019 m. (3242,2 atv./10000 gyv.), padidėjo 2,2 proc.

Pagėgių savivaldybės 2020 m. gyventojų sergamumo struktūroje antrą vietą užima sergamumas *jungiamojo audinio ir raumenų bei skeleto ligomis (M00-M99)*. 2020 m. jungiamojo audinio ir raumenų bei skeleto ligomis sirgo 1 820 asmenys. Sergamumas jungiamojo audinio ir raumenų bei skeleto ligomis 2020 m. (2525,7 atv./10000 gyv.), palyginti su 2019 m. (2681,4 atv./10000 gyv.), sumažėjo 8,5 proc.

Pagėgių savivaldybės 2020 m. gyventojų sergamumo struktūroje trečia vietą užima sergamumas *kvėpavimo sistemos ligomis (J00-J99)*. 2020 m. kvėpavimo sistemos ligomis sirgo 1 647 asmenys. Sergamumas kvėpavimo sistemos ligomis 2020 m. (2285,8/10000 gyv.), palyginti su 2019 m. (3180,5/10000 gyv.), sumažėjo 30,1 proc.

2. 2020 METŲ PAGĖGIŲ SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS

Pagrindinių stebėsenos rodiklių savivaldybėje (toliau – PRS) analizė ir interpretavimas („šviesoforas“). PRS analizės ir interpretavimo tikslas – įvertinti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste, ir kokių intervencijų/priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.

Pagrindinio visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių sąrašo analizė ir interpretavimas atliekamas siekiant palyginti 2020 m. Pagėgių savivaldybės rodiklius su Lietuvos vidurkiu. Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstytos į grupes:

✓ 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, priskiriamos savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei ir žymimos **žalia spalva**;

✓ 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, priskiriamos savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei ir žymimos **raudona spalva**;

✓ Likusių 36 savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos **geltona spalva**. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį.

Pagėgių savivaldybės gyventojų visuomenės sveikatos stebėsenos 2020 m. ataskaitoje analizuojamų rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami 5 paveiksle „Pagėgių savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis 2020 m.“ (5 pav.).

Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais („šviesoforas“ ir santykis) pasirinktos 3 pagrindinio rodiklių sąrašo reikšmės, kurių rodiklis ar pokyčio kryptis prasčiausia palyginti su kitomis savivaldybės profilio reikšmėmis (raudonos spalvos pagrindinių rodiklių sąrašo reikšmės).

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės reikšmės					Lietuvos reikšmės				Ger.
	Tend.	Rod.	Kiekis	3 metų vidurkis	Sant.	Rod.	Blog.	Sritis		
Strateginis tikslas										
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (HI skaičiavimai)	➡	72.1	72	74.1	0.96	75.1	70.5		80.7	
Išvengiamas mirtingumas proc.	➡	37.5	48	32.8	1.32	28.5	38.9		21.3	
I tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį										
I.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą										
Savižudybių sk. (X60-X84) 100 000 gyv.	⬇	13.9	1	17.9	0.64	21.7	71.2		0.0	
SMR nuo tyčinio savęs žalojimo (X60-X84) 100 000 gyv.	⬇	9.9	1	14.9	0.47	21.1	70.1		0.0	
Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų	⬇	27.8	2	49.4	0.89	31.4	64.7		0.0	

Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 moksl. (2019)	↑	246.0	146	248.3	3.67	67.1	246.0		36.1
Socialinės rizikos šeimų sk. 1000 gyv. (2018)	→	8.1	62	8.2	2.45	3.3	8.5		0.3
Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos %	↓	2.8	124	2.2	1.08	2.6	6.6		0.7
Gyv. skaičiaus pokytis 1000 gyv.	↓	-22.1	-159	-3.0	-36.83	0.6	-26.8		41.1
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu									
Mirt. nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.	↓	83.3	6	85.2	0.93	89.7	259.1		24.7
SMR nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.	↓	76.2	6	76.5	0.88	87.0	210.6		23.5
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, sk. 1000 moksl.	→	358.7	294	321.0	1.66	216.1	446.8		70.2
Socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv.	↓	39.1	282	45.3	1.95	20.1	65.3		2.0
Serg. tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	↑	8.3	6	4.9	3.95	2.1	8.3		0.0
Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	↑	9.7	7	6.3	3.88	2.5	9.7		0.0
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką									
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą									
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, sk. 10 000 gyv.	—	0.0	0	0.0	0.00	1.0	3.5		0.0
Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.	↓	118.1	17	140.6	0.96	123.1	167.4		41.1
Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.	↓	69.2	31	70.7	1.31	52.7	120.8		37.7
Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. (ULAC duom.)	—	0.0	0	141.3	0.00	9.2	27.7		0.0
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį									
Mirt. nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	↑	13.9	1	4.5	2.78	5.0	27.9		0.0
SMR nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	↑	10.3	1	3.4	2.10	4.9	23.5		0.0
Mirt. nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	—	0.0	0	4.5	0.00	17.7	84.0		0.0
SMR nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	—	0.0	0	3.3	0.00	17.1	59.8		0.0
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių									
Mirt. transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	↑	27.8	2	13.5	3.61	7.7	27.9		0.0
SMR transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	↑	28.0	2	12.8	3.68	7.6	29.4		0.0

Pėsčiųjų mirt. nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	—	0.0	0	4.5	0.00	2.2	11.5		0.0
Pėsčiųjų standartizuotas mirtinumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	—	0.0	0	3.5	0.00	2.1	10.1		0.0
Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) sk. 10 000 gyv.	➔	4.2	3	3.1	0.68	6.2	13.8		0.0
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą									
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	↓	32.0	32	43.2	0.04	896.0	29239.0		16.0
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą									
3.1. Sumažinti alk. gėrimų, tabako, neteisėtą narkotinių ir psich. medžiagų vartojimą ir prieinamumą									
Mirt. nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	—	0.0	0	4.5	0.00	2.2	11.0		0.0
SMR nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	—	0.0	0	3.5	0.00	2.3	17.7		0.0
Mirt. nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	—	0.0	0	4.5	0.00	21.8	69.5		0.0
SMR nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	—	0.0	0	5.7	0.00	20.9	71.4		0.0
Gyv. sk., tenkantis 1 tabako licencijai	➔	147.1	7206	144.7	0.74	199.8	71.5		380.6
Gyv. sk., tenkantis 1 alkoholio licencijai	➔	138.6	7206	137.6	0.80	172.6	43.2		345.5
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius									
Kūdikų, žindyti išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.) (2019)	↑	20.0	1	26.7	0.53	37.8	6.6		62.1
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius									
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais									
Išvengiamų hospitalizacijų (IH) sk. 1 000 gyv.	↓	26.1	188	29.7	1.24	21.1	38.1		7.8
IH dėl cukrinio diabeto sk. 18+ m. 1 000 gyv.	➔	5.6	33	6.0	1.08	5.2	8.6		1.7
4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą									
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, sk. (2019)	↑	6.0	18	4.0	3.53	1.7	1.1		6.0
Šeimos gydytojų sk. 10 000 gyv. (2019)	↓	4.1	3	5.4	0.57	7.2	2.5		13.8
Apsilankymų pas gydytojus sk. 1 gyv.	➔	8.5	61345	8.8	1.06	8.0	10.1		5.8
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (visi) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	—	0.0	0	0.4	0.00	0.4	2.4		0.0
Serg. vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	—	0.0	0	0.4	0.00	0.2	2.1		0.0
Serg. ŽIV ir LPL (B20-B24, Z21, A50-A54, A56) 10 000 gyv.	—	0.0	0	0.0	0.00	1.5	4.2		0.0

(ULAC duomenys)									
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą									
Kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių	—	0.0	0	8.1	0.00	2.8	18.8		0.0
2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys, %	→	94.7	378	96.6	1.05	90.1	80.1		100.0
1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomieliito, Haemophilus influenzae B skiepavimo apimtys (3 dozės), %	→	94.2	340	94.9	1.03	91.3	49.2		100.0
Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %	↓	0.9	5	7.7	0.09	9.7	0.9		37.8
Vaikų (7-17 m.), neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	↑	23.6	86	21.1	1.12	21.1	7.4		33.5
Paauglių (15–17 m.) gimdymų sk. 1000 15-17 m. moterų	—	0.0	0	0.0	0.00	2.9	15.0		0.0
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę									
Mirt. nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	↓	915.9	66	897.3	1.12	820.8	1563.7		362.5
SMR nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	↓	884.7	66	941.0	1.11	795.2	1219.3		577.5
Mirt. nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	↓	402.4	29	323.0	1.37	293.7	470.9		200.4
SMR nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	↓	359.7	29	294.7	1.29	278.2	359.7		215.6
Mirt. nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	→	124.9	9	125.6	0.67	187.0	562.8		27.9
SMR nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	→	112.1	9	121.3	0.63	179.2	446.1		49.4
Serg. II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	↓	72.2	52	68.2	1.43	50.4	99.6		22.1
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi krūties vėžio programoje	↑	53.9	641	58.3	1.18	45.7	15.2		57.4
Tikslinės populiacijos dalis %, 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje	↑	51.8	808	51.6	0.99	52.1	28.1		74.7
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje	↑	65.4	1676	64.2	1.35	48.3	21.7		65.4
Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi ŠKL programoje	↑	51.1	876	53.3	1.44	35.6	15.1		58.8

5 pav. Pagėgių savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis 2020 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos informacinė sistema (<https://sveikstat.hi.lt/>)

3. SPECIALIOJI DALIS

3.1. RODIKLIŲ ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS PAGAL LIETUVOS SVEIKATOS STRATEGIJOS IŠKELTUS TIKSLUS IR UŽDAVINIUS

Atsižvelgiant į Lietuvos sveikatos strategijos (LSS) 1 tikslą – *sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį*, ir iškeltus uždavinius tikslui pasiekti bei remiantis 5 paveikslu pateiktomis rodiklių reikšmėmis, matoma, kad:

1.1. Uždavinio „**sumažinti skurdo lygį ir nedarbą**“ rodikliai 2 rodikliai Pagėgių savivaldybėje patenka į Lietuvos vidurkio neatitinkantį, prasčiausių rodiklių grupę (raudonąją zoną).

Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyv. Pagėgių savivaldybėje 2020 m. buvo -22,1/1000 gyv. arba -159 gyventojais mažiau nei 2019 m. Lyginant su Lietuvos vidurkiu (0,6/1000 gyv.) šis rodiklis pateko į prasčiausių rodiklių grupę. Kasmet stebimas gyventojų mažėjimas Pagėgių savivaldybėje.

1.2. Analizuojant uždavinio „**sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenės lygiu**“ įgyvendinimą atspindinčius rodiklius, didžioji dalis rodiklių patenka į prasčiausių rodiklių grupę.

Vertinant mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, skaičių 1000 moksleivių, Pagėgių savivaldybės rodiklis 2020 m. buvo 358,7 atv./1000 moksleivių arba 294 moksleiviai. Savivaldybėje šis rodiklis 1,6 karto viršijo Lietuvos vidurkį (216,1 atv./1000 moksleivių) ir pateko į prasčiausių rodiklių grupę (raudonąją zoną).

Pagėgių savivaldybė patenka ir į prasčiausių rodiklių grupę vertinant socialinės pašalpos gavėjų skaičių 1000 gyventojų (39,1 atv./1000 gyv. arba 282 asmenys) ir beveik 2 kartus viršija Lietuvos vidurkį (20,1 atv./1000 gyv.).

Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyventojų (TB registro duomenys) Pagėgių savivaldybėje (8,2 atv./10 000 gyv. arba 6 atvejai) patenka į raudonąją zoną ir beveik 4 kartus viršija Lietuvos vidurkį (2,1 atv./10 000 gyv.).

Vertinant rodiklius reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad Pagėgių savivaldybė yra priskiriama prie mažai gyventojų turinčių savivaldybių (mažiau negu 20 000). Mažai gyventojų turinčiose savivaldybėse rodikliai yra labai „jautrūs“ kiekvienam atvejui.

2 tikslui „*Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką*“ įgyvendinti numatyti 4 uždaviniai:

2.1. Vertinant uždavinio „**Kurti saugias darbo ir sveikas buities sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą**“ įgyvendinimą, rodikliai atitiko Lietuvos vidurkį, išskyrus „Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.“ rodiklis pateko į raudonąją zoną. 2020 m. Pagėgių savivaldybėje užregistruoti 31 asmuo, pripažintas neįgaliu. Pagėgių savivaldybės rodiklis (69,2 atv./10 000 gyv.) yra beveik 1,3 karto didesnis nei Lietuvos rodiklis (52,7 atv./10 000 gyv.).

2.2. Uždavinio „**Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį**“ mirtingumo nuo paskendimo rodikliai pateko į prasčiausių rodiklių grupę. Mirtingumas nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyventojų Pagėgių savivaldybėje 2020 m. buvo 10,3 atv./10 000 gyv. Pastarasis rodiklis pateko į prasčiausių rodiklių grupę, nes 2,06 karto viršijo Lietuvos vidurkį (5 atv./100 000 gyv.). Rodiklis yra itin jautrus tose savivaldybėse, kurių mažas gyventojų skaičius.

2.3. Uždavinio „**Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių**“ 2 rodikliai pateko į prasčiausių rodiklių grupę (raudoną zoną). Mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyventojų Pagėgių savivaldybėje (27,8 atv./100 000 gyv. arba 2 atvejai) pateko į prasčiausių rodiklių grupę ir 3,6 karto viršijo Lietuvos rodiklį (7,7 atv./100 000 gyv.). Mažai gyventojų turinčiose

savivaldybėse, kiekvienas atvejis yra „jautrus“.

2.4. Uždavinio „**Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą**“ rodiklis buvo geresnis už Lietuvos vidurkį.

3 tikslui „Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą“ numatyti 2 uždaviniai, kurių įgyvendinimą atspindi 7 rodikliai:

3.1. Uždavinio „**Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą**“ didžioji dalis vertinamų rodiklių buvo geresni nei Lietuvos rodiklis, tačiau 2 rodikliai pateko į prasčiausių rodiklių grupę (raudonąją zoną).

Gyventojų skaičius tenkantis 1 tabako/alkoholio licencijai viršijo Lietuvos vidurkį ir pateko į prasčiausių rodiklių grupę. 2020 m. Pagėgių savivaldybėje išduota 7 206 tabako/alkoholio licencijos. Tam galėjo turėti įtakos naujų kavinių, restoranų, prekybos vietų (parduotuvių) atsiradimas. Minėtos įstaigos atitiko keliamus reikalavimus dėl alkoholio licencijos išdavimo. Rodiklių patekimas į raudonąją zoną paaiškinamas mažu gyventojų skaičiumi ir „jautrumu“ kiekvienam atvejui.

4 tikslas – užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius, kuriam pasiekti iškelti uždaviniai:

4.1. Uždavinio „**Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais**“ įgyvendinimui matuoti numatyti 2 rodikliai, kurie atitiko Lietuvos rodiklį ir pateko į geltonąją zoną.

4.2. Uždavinio „**Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą**“ įgyvendinimui matuoti yra numatyti 6 rodikliai: didžioji dalis rodiklių buvo geresni ar ženkliai nesiskyrė nuo Lietuvos rodiklių.

4.3. Uždavinio „**Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą**“ įgyvendinimui numatyti 6 rodikliai, iš kurių 1 rodiklis pateko į prasčiausių rodiklių zoną. 2020 m. Pagėgių savivaldybėje vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje (proc.) – 0,9 proc. (arba 5 vaikai), lyginant su Lietuvos vidurkiu (9,7 proc.) yra 10,8 karto mažesnis, todėl rodiklis pateko į prasčiausių rodiklių grupę.

4.4. Uždavinio „**Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę**“ įgyvendinimui matuoti yra numatyti 11 rodiklių, iš kurių 3 rodikliai patenka į prasčiausių rodiklių grupę (raudonąją zoną), kiti geresni už Lietuvos vidurkį ar jį atitinka.

2020 m. Pagėgių savivaldybėje užfiksuotos 29 mirtys nuo piktybinių navikų (C00-C96). Pagėgių savivaldybės rodiklis (402,4 atv./100 000 gyv.) viršijo Lietuvos rodiklį (293,7/100 000 gyv.) ir pateko į raudonąją zoną.

2020 m. Pagėgių savivaldybėje diagnozuoti 52 nauji II tipo cukrinio diabeto atvejai. Pagėgių savivaldybės rodiklis (72,2 atv./10 000 gyv.) yra 1,4 karto didesnis už Lietuvos rodiklį (50,4 atv./10 000 gyv.), todėl taip pat patenka į raudonąją zoną. Tam įtakos galėjo turėti COVID-19 pandemija, kuri sąlygojo mažesnę pacientų kreipimąsi, sudėtingesnę paslaugų prieinamumą.

Remiantis aukščiau 5 paveiksle pateiktais rodikliais ir įvertinus 2020 m. Pagėgių savivaldybės rodiklio santykį su Lietuvos vidurkiu, matoma, kad:

1. 24 rodiklių reikšmės yra geresnės už Lietuvos vidurkį (žalioji zona):

- 1) savižudybių skaičius (X60-X84) 100 000 gyv.;
- 2) SMR nuo tyčinio savęs žalojimo (X60-X84) 100 000 gyv.;
- 3) asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, sk. 10 000 gyv.;
- 4) naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. (ULAC duomenys);
- 5) mirtingumas nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.;

- 6) SMR nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.;
- 7) pėsčiųjų mirt. nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.;
- 8) pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.;
- 9) traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) sk. 10 000 gyv.;
- 10) į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km;
- 11) mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
- 12) SMR nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
- 13) mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
- 14) SMR nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
- 15) sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (visi) 10 000 gyv. (TB registro duomenys);
- 16) sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys);
- 17) sergamumas ŽIV ir LPL (B20-B24, Z21, A50-A54, A56) 10 000 gyv. (ULAC duomenys);
- 18) kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių;
- 19) paauglių (15–17 m.) gimdymų sk. 1000 15-17 m. moterų;
- 20) mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.;
- 21) SMR nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.;
- 22) tikslinės populiacijos dalis proc., 2 metų bėgyje dalyvavusi krūties vėžio programoje;
- 23) tikslinės populiacijos dalis proc., 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje;
- 24) tikslinės populiacijos dalis proc., dalyvavusi ŠKL programoje.

2. 19 rodiklių reikšmės yra prastesnės nei Lietuvos vidurkis (raudonoji zona):

- 1) vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (HI skaičiavimai);
- 2) išvengiamas mirtingumas proc.;
- 3) mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 moksl. (2019);
- 4) gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyv.;
- 5) mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, sk. 1000 moksleivių;
- 6) socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv.;
- 7) sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys);
- 8) sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys);
- 9) asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.;
- 10) mirtingumas nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.;
- 11) mirtingumas nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.;
- 12) mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.;
- 13) SMR transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.;
- 14) gyventojų sk., tenkantis 1 tabako licencijai;
- 15) gyventojų sk., tenkantis 1 alkoholio licencijai;
- 16) Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %;
- 17) mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.;
- 18) SMR nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.;
- 19) sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.

4. SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ

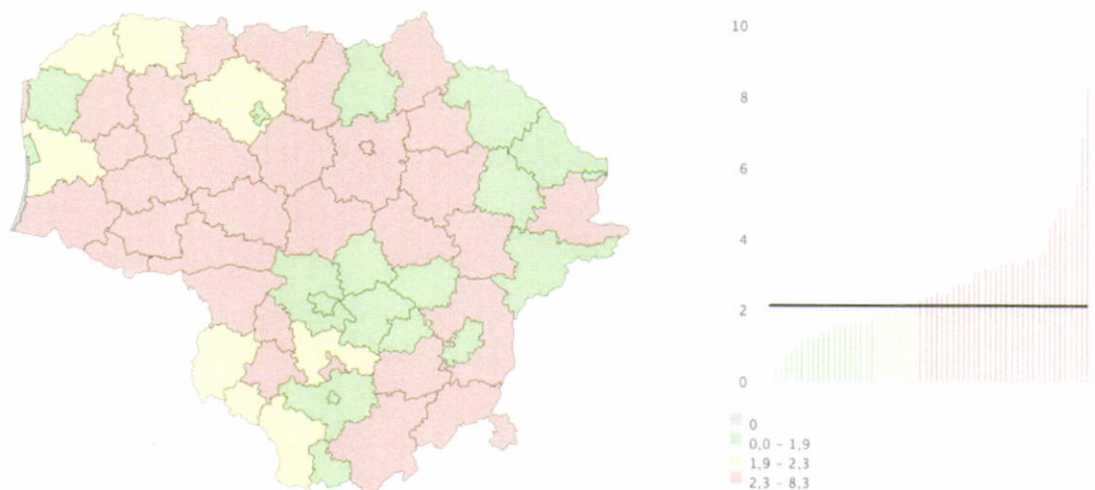
Analizuojamos prioritetinės problemos ir rodikliai, kurie Pagėgių savivaldybėje turi ekstremalias reikšmes, lyginant su Lietuvos vidurkiu ir kitomis savivaldybėmis. Išsamesnei analizei, kaip prioritetinės probleminės sveikatos sritys, išskiriami šie rodikliai:

1. Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv.
2. Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.
3. Bandymų žudytis (X60–X64, X66–X84) skaičius 100 000 gyv.

4.1. SERGAMUMAS TUBERKULIOZE

Tuberkuliozė – tai visuomenei pavojinga infekcinė liga, kurią sukelia tuberkuliozės bakterija, plintanti per orą su dalelėmis. Dažniausiai infekcija pažeidžia plaučius, tačiau gali pažeisti ir visus kitus žmogaus organus. Tuberkuliozės bakterija – *mikobakterija*, tyrimų duomenimis, atsirado jau prieš tūkstančius metų. Infekcijos šaknys siekia seniausius žmonijos laikus, tačiau, kaip žinome, šios ligos siaubai persismelkia ir į naujausių laikų istoriją, keldami nuolatinę grėsmę visuomenės sveikatai.

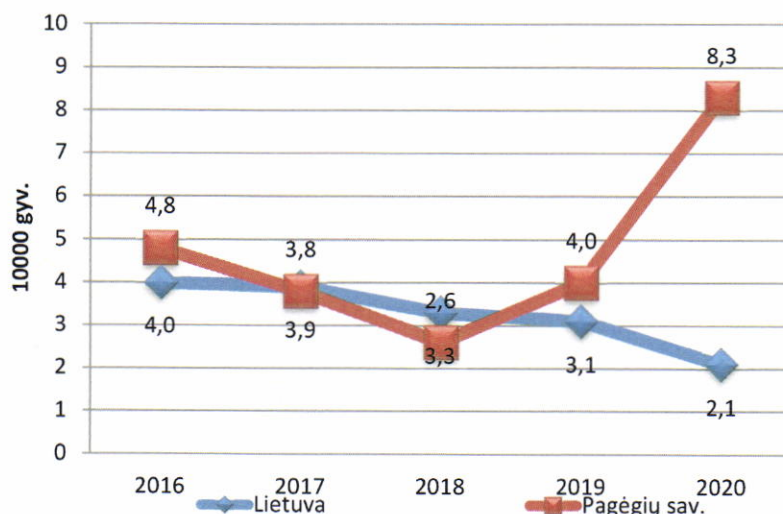
Lietuvoje tuberkuliozė vis dar išlieka aktualia problema. Visoje Lietuvoje per 2020 m. užregistruoti 591 nauji, pirmą kartą susirgusių aktyvia tuberkulioze, atvejai, Pagėgių savivaldybėje – 6 nauji tuberkuliozės atvejai. Lyginant su 2019 m. užregistruotų tuberkuliozės atvejų skaičius padidėjo 50 proc. (2019 m. registruoti 3 nauji tuberkuliozės atvejai). Lyginant su Lietuvos vidurkiu (2,1 atv./10000 gyv.) Pagėgių savivaldybėje (8,3 atv./10 000 gyv.) sergamumas tuberkulioze viršijo beveik 4 kartus (6 pav.).



6 pav. Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys) 2020 m. situacija Lietuvoje

Šaltinis: Visuomenės sveikatos informacinė sistema (<https://sveikstat.hi.lt/>)

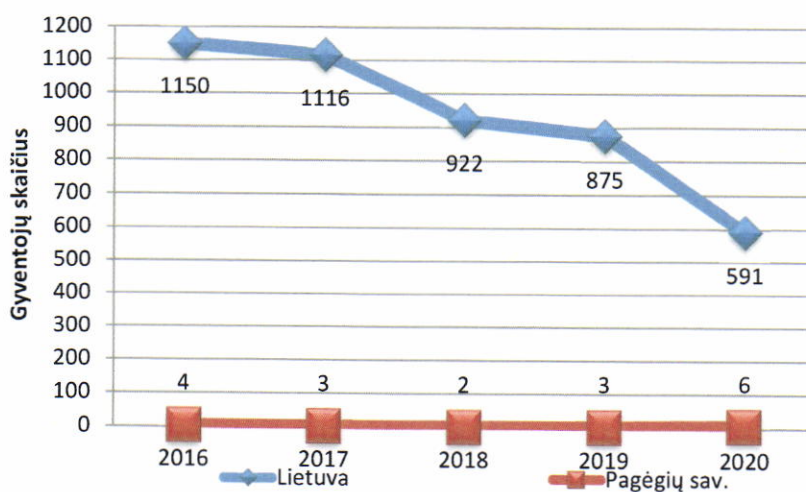
7 paveiksle pateikti penkerių metų duomenys apie naujai užregistruotų tuberkuliozės atvejų rodiklį Lietuvoje ir Pagėgių savivaldybėje. Lietuvoje nuo 2016 m. stebimas tuberkuliozės sergamumo (naujai patvirtintų atvejų) mažėjimas. Pagėgių savivaldybėje per penkerius metus mažiausias rodiklis buvo užfiksuotas 2018 m. ir siekė 3,3 atv./10 000 gyv. Didžiausias minėtas rodiklis per analizuojamą laikotarpį Pagėgių savivaldybėje buvo užregistruotas paskutiniaisiais 2020 m. ir siekė 8,3 atv./10 000 gyv. (6 susirgę asmenys). Nuo 2019 m. šis rodiklis viršija Lietuvos rodiklį ir patenka į prasčiausių rodiklių grupę (7 pav.).



7 pav. Užregistruoti nauji TB atvejai (A15-A19) 10 000 gyv., Pagėgių sav. santykis su Lietuvos vidurkiu

Šaltinis: Visuomenės sveikatos informacinė sistema (<https://sveikstat.hi.lt/>)

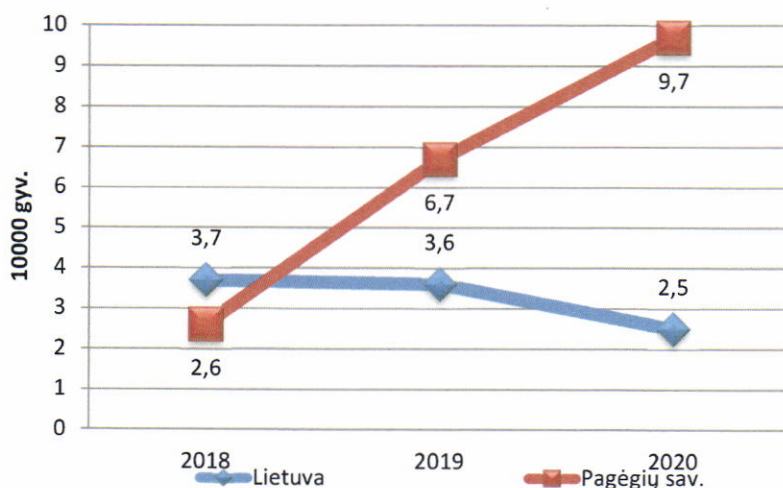
Stebint rodiklius pateiktus 8 paveiksle, matoma, kad užregistruotų naujų tuberkuliozės atvejų Lietuvoje absoliučiais skaičiais nuo 2016 m. iki 2020 m. sumažėjo 559 atvejais. Pagėgių savivaldybėje 2018 m. užregistruoti 2 nauji tuberkuliozės atvejai, o 2020 m. 6 nauji atvejai (8 pav.).



8 pav. Užregistruoti nauji TB atvejai (A15-A19) absoliučiais skaičiais Pagėgių sav. ir Lietuvoje 2016-2020 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos informacinė sistema (<https://sveikstat.hi.lt/>)

Mokslininkų teigimu, sergamumo tuberkulioze rodiklis metodiškai tiksliau skaičiuojamas įtraukiant recidyvus (t. y. atkryčius, kada išgydoma liga atsinaujina, pasikartoja). Lietuvoje 2020 m. sergamumas (nauji atvejai ir recidyvai) tuberkulioze buvo 2,5 atv./10 000 gyv. Pagėgių savivaldybėje šis rodiklis nuo praėjusių metų padidėjo nuo 6,7 atv./10 000 gyv. (5 atvejai) iki 9,7 atv./10 000 gyv. (7 atvejai) (7 pav.) ir beveik 4 kartus viršijo Lietuvos vidurkį (9 pav.).



9 pav. Sergamumas (nauji atvejai ir recidyvai) tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. 2018-2020 m. .
Lietuvoje ir Pagėgių sav.

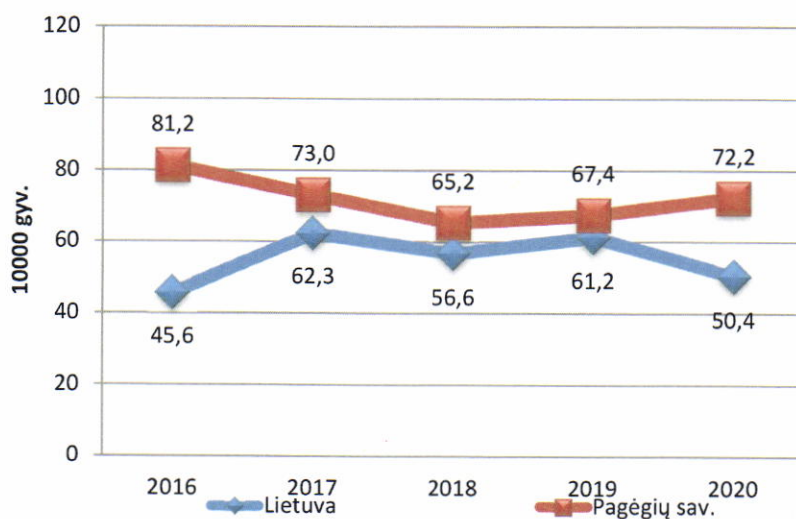
Šaltinis: Visuomenės sveikatos informacinė sistema (<https://sveikstat.hi.lt/>)

Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) duomenimis, tuberkuliozė yra viena iš dešimties pagrindinių mirties priežasčių pasaulyje. Lietuvoje sergamumas plaučių tuberkulioze yra vienas didžiausių Europoje. Kasmet tuberkulioze suserga apie 900 asmenų. PSO yra parengusi „End TB Strategy“, kurios tikslas – sumažinti tuberkuliozės naštą visuomenei. Siekiama, kad 2035 metais 95 proc. sumažėtų mirčių nuo tuberkuliozės atvejų, 90 proc. sumažėtų sergamumo tuberkulioze rodiklis (lyginant su 2015 m.), nebeliktų naštos šeimoms dėl didžiulių su tuberkulioze susijusių išlaidų. Pagrindiniai būdai, kuriais bus siekiama užtikrinti tikslų įgyvendinimą – integruota prevencija (akcentuojamas ankstyvas ligos išaiškinimas, gydymas ir prevencija visiems tuberkulioze sergantiems asmenims; tuberkulioze sergantis asmuo turi gauti vienodas, lengvai prieinamas paslaugas), politiniai sprendimai (sveikatos ir socialinio sektoriaus teisinės bazės gerinimas, socialinės apsaugos ir reguliavimo mechanizmų stiprinimas, pažeidžiamų visuomenės grupių interesų užtikrinimas (pavyzdžiui, nepasiturinčių asmenų, migrantų, kalinių, žmonių, gyvenančių su ŽIV)), tyrimų ir inovacijų skatinimas.

4.2. SERGAMUMAS II TIPO CUKRINIU DIABETU

Cukrinis diabetas (CD) – viena aktualiausių dabartinės medicinos problemų. Tai lėtinė, progresuojanti, kol kas neišgydoma, tačiau kontroliuojama liga, sukelianti įvairių komplikacijų, kurių gydymas brangus. Labiausiai paplitęs yra II tipo cukrinis diabetas, dažniausiai suaugusiesiems, kuris atsiranda, kai organizmas tampa atsparus insulinui arba nesukuria pakankamai insulino. II tipo CD pradžiai bei eigai didelę įtaką turi netinkamas gyvenimo būdas – mažas fizinis aktyvumas, netinkama mityba, kurie skatina svorio, cholesterolio kiekio kraujyje, arterinio kraujo spaudimo didėjimą.

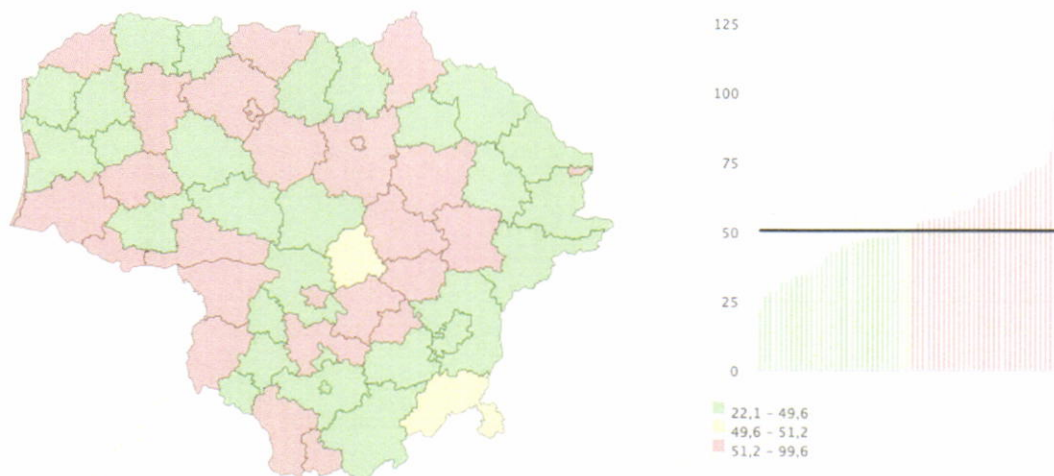
Pagėgių savivaldybėje sergamumas II tipo cukriniu diabetu išlieka viena prioritetinių sveikatos problemų ir nuo 2016 m. šis rodiklis yra didesnis už Lietuvos vidurkį. Lyginant 2020 m. su 2019 m. minėtas rodiklis padidėjo 4,8 proc. ir 1,4 karto viršijo šalies vidurkį bei patenko į blogiausių rodiklių grupę (10 pav.).



10 pav. Sergamumo II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv. rodiklis Lietuvoje ir Pagėgių sav. 2016–2020 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos informacinė sistema (<https://sveikstat.hi.lt/>)

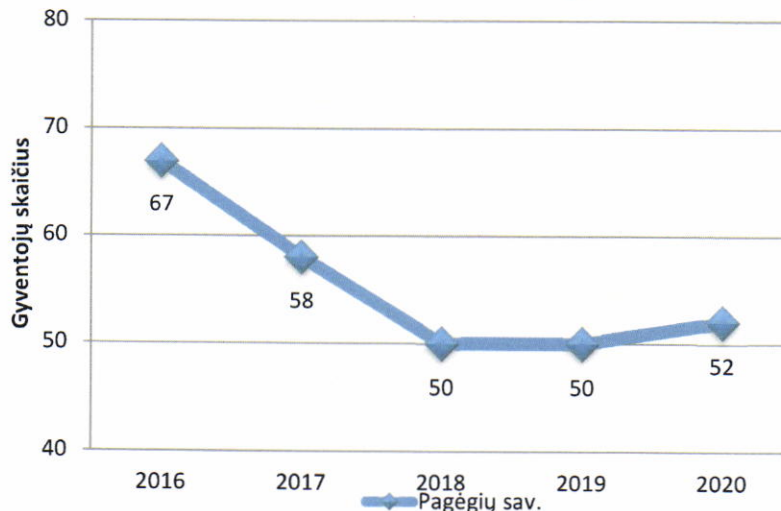
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu Lietuvoje nuo 2014 m. didėja. 2020 m. šia liga sirgo 135 039 gyventojų visoje Lietuvoje. Lyginant su 2019 m. stebimas neženklaus mažėjimas nuo 485,3/10 000 gyv. iki 483,2/10 000 gyv. Didžiausias sergamo rodiklis nustatytas Akmenės r. (585,9/10000 gyv.), Ukmergės r. (582,0/10000 gyv.) ir Jonavos r. (579,2/10000) savivaldybėse. Mažiausiai sergančiųjų II tipo cukriniu diabetu 2020 m. buvo šiose savivaldybėse: Klaipėdos r. (287,7/10000 gyv.), Utenos r. (301,9/10000 gyv.) ir Neringos (315,1/10000 gyv.) (11 pav.).



11 pav. Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv. 2020 m. Lietuvoje

Šaltinis: Visuomenės sveikatos informacinė sistema (<https://sveikstat.hi.lt/>)

Didėjantis žmonių su antsvoriu, nutukusių, nesveikai besimaitinančių, per mažo fizinio aktyvumo bei patiriančių socialinių–ekonominių sunkumų skaičius lemia didėjantį sergamumą cukriniu diabetu. Iš 12 pav. pateiktų duomenų matoma, kad sergamumas II tipo cukriniu diabetu 2017-2020 m. Lietuvoje didėja. Visą analizuojamą laikotarpį Pagėgių savivaldybėje, kaip ir Lietuvoje, stebimas sergamumo II tipo cukriniu diabetu rodiklių didėjimas, tačiau nuo 2016 m. jis buvo didesnis už Lietuvos vidurkį. Sergamumas II tipo cukriniu diabetu 2020 m. net 1,4 karto viršijo Lietuvos rodiklį (12 pav.).

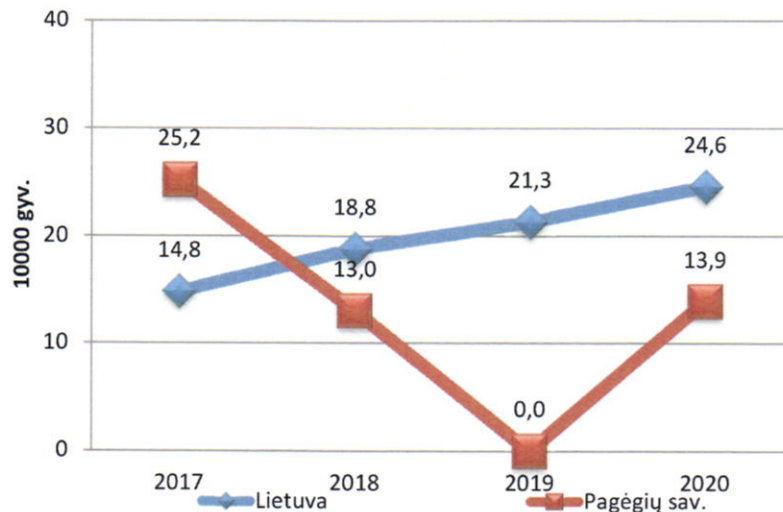


12 pav. Sergamumo II tipo cukriniu diabetu (E11) absoliutus gyventojų skaičiaus rodiklis Pagėgių savivaldybėje 2016-2020 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos informacinė sistema (<https://sveikstat.hi.lt/>)

Pagėgių savivaldybėje 2020 m. hospitalizuota sergančiųjų dėl II tipo cukrinio ir jo komplikacijų 10 000 gyventojų buvo 20,8 atv./10 000 gyv. (15 asmenų), tuo tarpu Lietuvoje – 11,7 atv./10 000 gyv. Pastarasis rodiklis patenka į prasčiausių rodiklių grupę ir 1,77 karto viršija Lietuvos rodiklį.

Analizuojant mirtingumą nuo cukrinio diabeto (E10-E14) 10 000 gyventojų rodiklį Lietuvoje ir Pagėgių savivaldybėje 2017-2020 m. laikotarpiu, nuo 2017 m. stebima mažėjimo tendencija (13 pav.). 2019 m. Pagėgių savivaldybėje nebuvo fiksuotas nei mirties atvejis nuo cukrinio diabeto.



13 pav. Mirtingumo nuo cukrinio diabeto (E10-E14) 10 000 gyv. rodiklis Lietuvoje ir Pagėgių sav. 2017-2020 m.

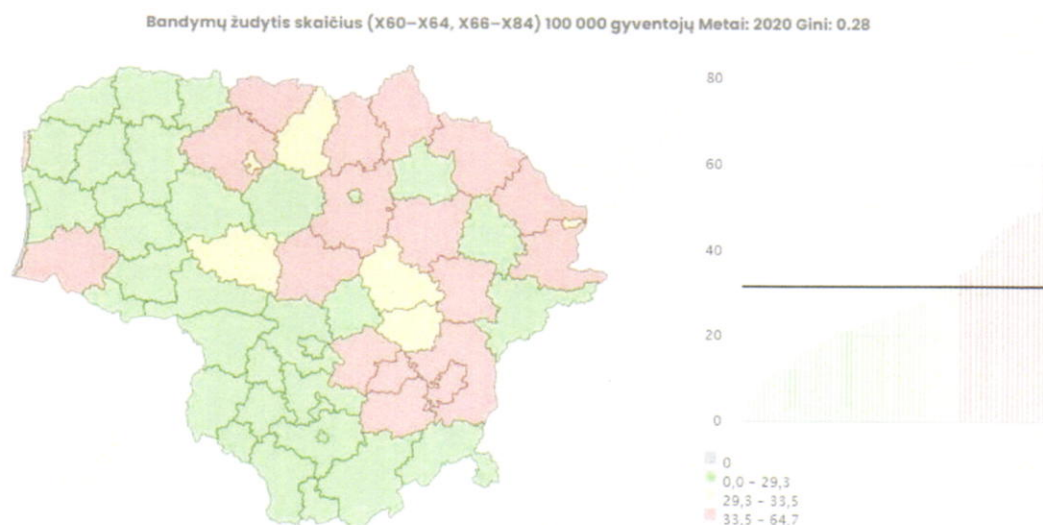
Šaltinis: Visuomenės sveikatos informacinė sistema (<https://sveikstat.hi.lt/>)

Mokslininkai nustatė, kad II tipo cukrinis diabetas ir jo komplikacijos sukelia vis didesnę mirtingumo ir neįgalumo naštą visame pasaulyje. Diabetas užima devintąją vietą priežasčių, kurios trumpina gyvenimo trukmę, sąraše. 2019 m. nuo diabeto mirė apie 4,2 milijono 20-79 m. amžiaus žmonių, tai yra kas dešimtas 2019 m. miręs asmuo. Beje, beveik pusė iš šių asmenų buvo darbingo amžiaus žmonės, nesulaukę 60 m.

4.3. BANDYMŲ ŽUDYTIS SKAIČIUS

Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų. Tai per metus stacionarinėse sveikatos priežiūros įstaigose ir stacionaro priėmimo-skubios pagalbos skyriuje užregistruotų bandymų žudytis (TLK-10- AM X60-X64; X66-X84) skaičius. Skaičiuojami ne mirtimi pasibaigę atvejai, tenkantys 100 000 Lietuvos gyventojų.

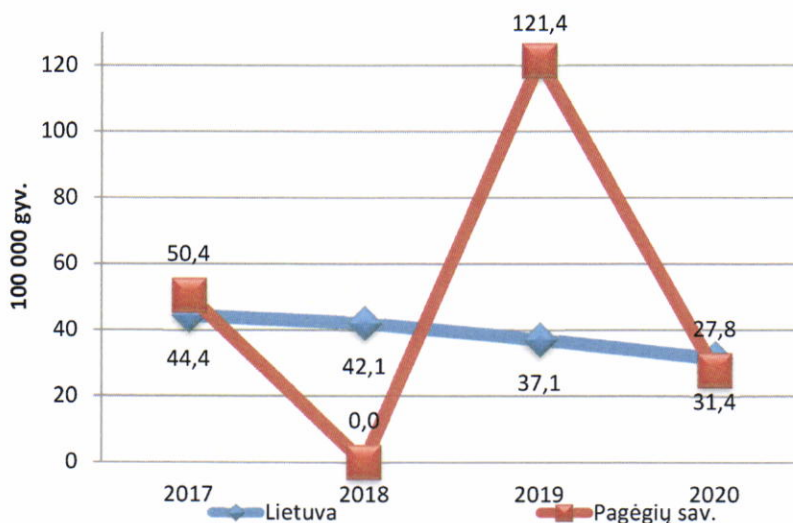
2020 m. Lietuvoje užregistruoti 31,4 atvejai bandymai žudytis 100 000 gyventojų, lyginant su 2019 m. (37,1 atv./100 000 gyv.) 5,7 proc. mažiau. Šalies žemėlapyje pagal mažiausius bandymų žudytis rodiklius labiausiai išsiskyrė Vilkaviškio r. (29,0 atv./100 000 gyv. arba 10 atvejų), Panevėžio m. (28,2 atv./100 000 gyv. arba 24 atvejai), Pagėgių (27,8 atv./100 000 gyv. arba 2 atvejai) savivaldybės. Didžiausiais rodikliais išsiskyrė Molėtų r. (64,7 atv./100 000 gyv. arba 11 atvejų), Pasvalio r. (62,0 atv./100 000 gyv. arba 14 atvejų), Vilniaus m. (49,1 atv./100 000 gyv. arba 278 atvejai) savivaldybės (14 pav.).



14 pav. Bandymų žudytis (X60-X64, X66-X84) skaičiaus 100 000 gyventojų 2020 m. Lietuvoje

Šaltinis: Visuomenės sveikatos informacinė sistema (<https://sveikstat.hi.lt/>)

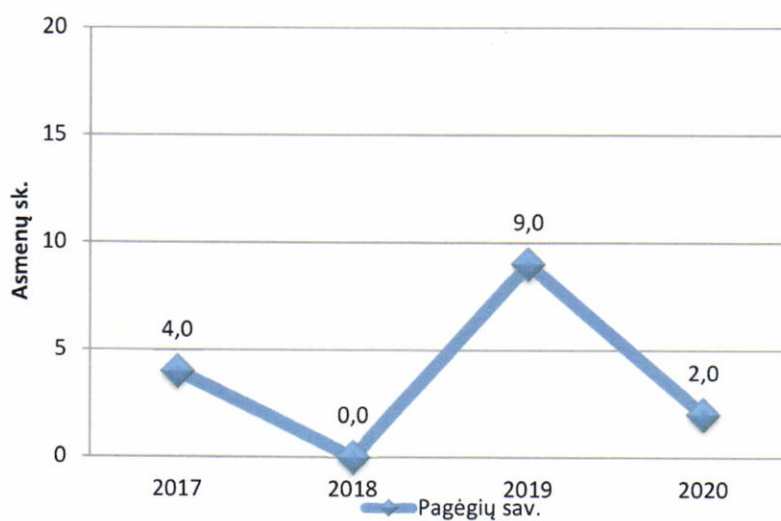
Bandymų žudytis skaičiaus 100 000 gyventojų pokytis Pagėgių savivaldybėje ir Lietuvoje 2017-2020 metų laikotarpiu stebimas 15 paveiksle (15 pav.).



15 pav. Bandymų žudytis skaičius 100 000 gyv. Pagėgių sav. ir Lietuvoje 2017-2020 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos informacinė sistema (<https://sveikstat.hi.lt/>)

Aukščiausias rodiklis Pagėgių savivaldybėje buvo 2019 m. (121,4 atv./100 000 gyv.), mažiausia rodiklio reikšmė Pagėgių savivaldybėje buvo 2018 m. (0/100 000gyv.). 2020 m. bandymų žudytis skaičius 100 000 gyv. Pagėgių savivaldybėje sumažėjo ir siekė 27,8 atv./100 000gyv. (2 bandymų žudytis atvejai). Lyginant su 2019 m. Pagėgių savivaldybėje bandė žudytis 9 asmenys. Minėtas rodiklis Pagėgių savivaldybėje nuo Lietuvos vidurkio skiriasi 1,13 karto, todėl patenka į geriausių rodiklių grupę (16 pav.)



16 pav. Bandymų žudytis absoliutus skaičius Pagėgių sav. 2017-2020 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos informacinė sistema (<https://sveikstat.hi.lt/>)

5. IŠVADOS

1. Pagėgių savivaldybėje 2020 m. geriausiai įgyvendinamas buvo trečiasis Lietuvos sveikatos programos tikslas: „*Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą*“ ir šis uždavinys: sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą.

2. Apibendrinus 2020 m. visuomenės sveikatos būklę Pagėgių savivaldybėje ir palyginus rodiklius su Lietuvos vidurkiu, galima teigiamai vertinti šiuos rodiklius: savižudybių skaičius 100 000 gyv.; asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, sk. 10 000 gyv.; naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis asmenų skaičius 10 000 gyv. (ULAC duomenys); mirtingumas nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.; pėsčiųjų mirt. nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.; traumų dėl transporto įvykių sk. 10 000 gyv.; į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km; mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.; mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.; sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (visi) 10 000 gyv. (TB registro duomenys); sergamumas ŽIV ir LPL 10 000 gyv. (ULAC duomenys); kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių; paauglių (15-17 m.) gimdymų sk. 1000 15-17 m. moterų; mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų 100 000 gyv.; tikslinės populiacijos dalis proc., 2 metų bėgyje dalyvavusi krūties vėžio, storosios žarnos programose; ŠKL programoje.

3. Išskirtos šios trys prioritetinės probleminės sveikatos sritys:

3.1. *Užregistruoti nauji tuberkuliozės atvejai (A15-A19) 100 000 gyv.* Didžiausias minėtas rodiklis per analizuojamą laikotarpį Pagėgių savivaldybėje buvo užregistruotas paskutiniaisiais 2020 m. ir siekė 8,3 atv./10 000 gyv. (6 susirgę asmenys). Nuo 2019 m. šis rodiklis viršija Lietuvos rodiklį ir patenka į prasčiausių rodiklių grupę.

3.2. *Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.* Per 2017-2020 m. laikotarpį Pagėgių savivaldybėje, kaip ir Lietuvoje, stebimas sergamumo II tipo cukriniu diabetu rodiklių didėjimas, tačiau nuo 2016 m. jis buvo didesnis už Lietuvos vidurkį. Sergamumas II tipo cukriniu diabetu 2020 m. Pagėgių savivaldybėje 1,4 karto viršijo Lietuvos rodiklį.

3.3. *Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų.* Aukščiausias rodiklis Pagėgių savivaldybėje buvo 2019 m. (121,4 atv./100 000 gyv.), mažiausia rodiklio reikšmė Pagėgių savivaldybėje buvo 2018 m. (0/100 000 gyv.). 2020 m. bandymų žudytis skaičius 100 000 gyv. Pagėgių savivaldybėje sumažėjo ir siekė 27,8 atv./100 000 gyv. (2 bandymų žudytis atvejai).

6. REKOMENDACIJOS

Rekomendacijos skirtos Pagėgių savivaldybės įstaigoms, siekiant kontroliuoti ir gerinti prioritetinių sveikatos stebėsenos sričių rodiklius.

1. Siekiant sumažinti naujų tuberkuliozės atvejų skaičių:

Remiantis Lietuvos sveikatos 2014-2025 metų programa rodiklis užregistruoti nauji tuberkuliozės atvejai (A15-A19) yra priskiriamas uždaviniui sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalyje ir bendruomenėse. Todėl siekiant sumažinti naujų tuberkuliozės atvejų skaičių rekomenduojama problemą spręsti kompleksiskai:

1.1. Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie SAM Klaipėdos departamento Šilutės skyriui bei Šilutės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biurui teikti savivaldybės gyventojams informaciją apie tuberkuliozės epidemiologinę situaciją, profilaktiką ir kontrolę savivaldybėje.

1.2. Pagėgių savivaldybės pirminės asmens sveikatos priežiūros įstaigoms bei Šilutės rajono savivaldybės biurui informuoti bei konsultuoti savivaldybės gyventojus apie esamas ir galimas priemones tuberkuliozės prevencijos ir gydymo srityje.

1.3. Tarpinstitucinio bendradarbiavimo (įsitraukiant ir bendradarbiaujat visoms savivaldybėje esančioms įstaigoms, kuriose fiksuojami tuberkuliozės atvejai) pagalba išsiaiškinti tuberkulioze galimai sergančius asmenis, organizuoti atvykimą į sveikatos priežiūros įstaigą, teikti pagalbą nukreiptiems asmenims tolimesniam gydymui.

2. Siekiant mažinti sergamumą II tipo cukriniu diabetu:

2.1. Šilutės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biurui vykdyti sveikatos stiprinimo programą, skirtą širdies ir kraujagyslių ligų bei cukrinio diabeto profilaktikai.

2.2. Pirminės asmens sveikatos priežiūros įstaigų (toliau – PASPI) šeimos gydytojams siūlyti asmenims, kuriems nustatyta širdies ir kraujagyslių ligų ir (arba) cukrinio diabeto rizika, dalyvauti Pagėgių savivaldybės visuomenės sveikatos biuro vykdomoje programoje, skirtoje širdies ir kraujagyslių ligų bei cukrinio diabeto profilaktikai vykdyti.

2.3. Pagėgių savivaldybės PASPI sudaryti galimybes Šilutės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biurui skelbti savo patalpose informaciją apie vykdomą programą.

3. Siekiant sumažinti bandymų žudyti rodiklį:

3.1. Mokyti moksleivius nuo 16 metų kaip atpažinti savižudybės riziką patiriančio žmogaus elgesio ženklus, tinkamai reaguoti bei nusiųsti pagalbos.

3.2. Teikti psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugas visiems Pagėgių savivaldybės gyventojams.

3.3. Užtikrinti, kad visi asmenys, žalingai ar rizikingai vartojantys alkoholį turėtų galimybę gauti priklausomybės konsultanto paslaugas.

3.4. Teikti savivaldybės gyventojams informaciją apie tai kur galima rasti psichologinę pagalbą.